

Evalueringsrapport:

DET FAGDIDAKTISKE PROJEKT

Anne Yde Vestergaard
Jakob Bak-Thomsen

August 2021

Indholdsfortegnelse

1. Resumé	2
1.1 Sammenfatning af fund og resultater	2
2. Indledning	4
2.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål	4
2.2 Om datagrundlaget	4
2.3 Undersøgellesdesign og metode	5
2.4 Organisering	6
2.5 Læsevejledning og rapportens opbygning	6
3. Organisering og information	7
3.1 Kandidaternes oplevelse af orientering om indhold og rammer for DFP	7
3.2 Vejledere, kursusledere og tilsynsførendes oplevelse af orientering om indhold og rammer for DFP	8
3.3 Matematiks særstatus	10
3.4 DFPs rolle ved tilsyn og i udtalelsen	11
3.6 Skoleformer	12
3.6 Opsamling	13
4. Projektets forankring i pædagogikumuddannelsen	14
4.1 DFPs sammenkobling mellem teoretisk og praktisk pædagogikum	14
4.2 Samspil mellem almindidaktik og fagdidaktik i DFP	14
4.3 Samspil mellem DFP og den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum	17
4.4 Opsamling	18
5. Projektets muligheder og begrænsninger for at udvikle reflekterende praktikere	19
5.1 DFP i det samlede uddannelsesforløb	19
5.2 Opsamling	20
6. Projektets udviklingsmuligheder og -udfordringer	21
6.1 Matematik	21
6.2 Sparring og idéudveksling	21
6.3 Tid	21
7. Bilag	23
7.1 Interviewguide til vejledere, kursusledere og tilsynsførende	23
7.2 Interviewguide til kandidaterne	25
7.3 Spørgsmål til spørgeskemaundersøgelse	27

1. Resumé

Med foreliggende evalueringsrapport ønsker forfatterne bag at belyse, hvordan Det Fagdidaktiske Projekt (DFP) er blevet implementeret i pædagogikumuddannelsen. Rapportens analyser bygger på forskellige datamaterialer, som er indsamlet og analyseret i løbet af foråret og sommeren 2021. Rapporten henvender sig til en bred vifte af aktører ved og omkring praktisk og teoretisk pædagogikum.

1.1 Sammenfatning af fund og resultater

Vi ønsker at indlede denne rapport med at fremhæve nogle af de mest åbenlyse fund i vores undersøgelse, som igennem rapporten bliver udfoldet. Undersøgelsen viser, at DFP overordnet set er godt implementeret i pædagogikumuddannelsen. Undersøgelsen er delt op i tre tematikker, og herudfra vil vi nedenfor kort fremhæve nogle overordnede fund inden for hvert tema:

- Organisering og information:
 - Kandidaterne oplever brugbare introduktioner fra mange sider, og kandidaterne føler sig godt klædt på. Flere kandidater oplever dog, at den egentlige forståelse af form, omfang og særligt produktkrav indtræffer for sent og skaber stress. Der er frugtbare samarbejder på skolerne mellem kandidaterne og hhv. vejleder og kursusledere. Det er dog ikke alle vejledere, der involverer sig i DFP i tilfredsstillende grad.
 - Der er stor forskel på, hvor godt fagene lykkes med at klæde kandidaterne på til DFP. Det, der ifølge undersøgelsen virker godt, er en stilladseret igangsættelse af processen på første fagdidaktiske kursus (FD); skriveøvelser, præsentation af eksemplariske problemstillinger, klare krav til tidsbrug, forventninger til forberedelse forud for den 4. fagdidaktiske dag og klare genrekrav. Der spores dog i undersøgelsen markante forskelle mellem fagenes evne til at klæde kandidaterne på til DFP. Flere kandidater bliver stressede af uklare genrekrav og forventninger til forberedelseskrav. Der er ligeledes en kritik af organiseringen, herunder placeringen af de fagdidaktiske moduler op til den 4. fagdidaktiske dag.
 - DFP giver et dybere indblik i kandidaternes evne til at undersøge og reflektere over egen praksis ifølge aktørerne omkring kandidaten.
 - Matematiks særstatus modtager udtalt kritik. Kandidaterne og aktører omkring kandidaten har svært ved at finde mening og logisk forklaring på, hvorfor der gælder særlige krav til Matematik. Tilrettelæggelsen af det særlige forløb betyder, at nogle kandidater bliver stressede og ikke mener, at de får fuldt udbytte af DFP.
 - Særligt på EUX oplever man, at DFP er medvirkende til et for højt arbejdspress, når det falder sammen med intensive undervisningsperioder.
- DFP's forankring i pædagogikum
 - Kandidaterne oplever høj grad af forbindelse mellem teoretisk og praktisk pædagogikum ved arbejdet med DFP, og kandidaterne oplever også sammenhæng mellem almen- og fagdidaktikken, men der spores stor forskel mellem de medvirkende fag. Nogle fag er bedre til at vise forskelle og ligheder mellem almen- og fagdidaktik.

- Aktørerne omkring DFP vurderer projektets evne til at sammenkæde teori og praksis, almen- og fagdidaktik, til at arbejde med en undersøgende tilgang til undervisning og til at ruste til fremtidigt arbejdsliv som positivt.
 - DFP er en god øvelsesbane for den afsluttende prøve i teoretisk pædagogikum.
- DFP's forankring i pædagogikumuddannelsen
 - Kandidaterne ser en tydelig sammenhæng mellem DFP og den samlede uddannelse. Kandidaterne og aktørerne omkring disse oplever DFP som særdeles anvendelig, og de ser projektet som en vigtig milepæl i rejsen mod at blive undersøgende og reflekterende praktikere.

2. Indledning

Rapportens 2. afsnit skitserer kort rammerne for denne rapport, hvor formål, undersøgelsesspørgsmål, datagrundlag, metodiske overvejelser og undersøgelsesdesign fremlægges.

2.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål

I dette afsnit redegør vi kort for de overordnede retningslinjer og mål for det fagdidaktiske projekt ifølge studieordningen, og hvordan vi i undersøgelsen har valgt at fokusere på centrale delmål herfra, som vi finder særligt interessante at få svar på. Undersøgelsen ligger selvfølgelig i tråd med mål- og projektbeskrivelsen for evalueringen af DFP.

Det fagdidaktiske projekt: "[...] sikrer forbindelsen mellem teori og praksis" ifølge studieordningen, og dette sker blandt andet ved, at kandidaten arbejder undersøgende i sit/sine fag, hvor centrale aktører rundt om kandidaten inddrages som sparringspartner. Endvidere indgår DFP som en naturlig del af kandidatens praktiske pædagogikum. Projektet er afgrænset i forhold til tid (10-15 arbejdstimer og 10-15 minutters fremlæggelse og drøftelse) og omfang (3 sider).

DFP afsluttes ved andet besøg, og der gives ikke en særskilt bedømmelse heraf. Kandidaten kan vælge at bruge det fagdidaktiske projekt som afsæt til den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum. Særligt for Matematik gælder det, at kandidaten ikke har mulighed for at fravælge dette fag i det fagdidaktiske projekt, og at fremlæggelsen først sker ved tredje besøg.

I vores undersøgelse har vi ud fra studieordningens beskrivelse af rammerne omkring det fagdidaktiske projekt valgt særligt at fokusere på følgende tematikker:

- Forbindelse mellem teori og praksis.
- Forbindelse mellem almindidaktik og fagdidaktik.
- Kandidatens mulighed for at opnå tilfredsstillende information om projektets rammer og indhold og deres oplevelse af organiseringen af DFP.
- Aktørerne omkring kandidatens viden om DFP.
- Kandidatens inddragelse af centrale aktører i arbejdsprocessen.
- Arbejdstid.
- Det fagdidaktiske projekts sammenhæng med den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum.
- Projektets muligheder og begrænsninger for at udvikle reflekterende praktikere.
- Matematiks særstatus.

2.2 Om datagrundlaget

Foreliggende evalueringsrapport er bygget op over et større datamateriale, hvor interviews med kandidater danner fundamentet for analyserne. I alt 18 kandidater er blevet interviewet. Kandidaterne fordeler sig inden for følgende fag: Dansk (alle skoleformer), Engelsk (HF), Fysik (STX), International Økonomi (HHX) og Teknologi

(HTX og EUX) med en overvægt af Dansk-kandidater.¹ Følgende skoleformer er dækket i undersøgelsen: STX, HF, HTX, EUX, HHX og HF. Vejledere, kursusledere og tilsynsførende er ligeledes blevet interviewet, og der er tale om i alt 10 personer, der har været en eller flere af de tre førnævnte funktioner. Disse interviews dækker også alle skoleformer. Evalueringsrapporten bygger desuden på en spørgeskemaundersøgelse med svar fra 169 kandidater. Endeligt inkluderer datamaterialet også data og resultater fra den tidligere evalueringsrapport "Evaluering af pilotprojektet: "Det fagdidaktiske projekt" for Matematik og Afsætning" fra 2018-19. Suppleringskandidaters opfattelse af DFP er ikke en del af datamaterialet i rapporten.

Det brede datamateriale danner grundlag for en nuanceret analyse af, hvordan DFP er blevet implementeret i pædagogikumuddannelsen.

2.3 Undersøgellesdesign og metode

Evalueringsrapportens opdrag "Formål og Procesbeskrivelse for Evaluering af FD-projekt og IT 2019-21" danner grundlag for undersøgelsesdesignet, hvor projektbeskrivelsens undersøgelsesspørgsmål udmønter sig i forskellige designs. Der er således blevet udpeget overordnede tematikker til fokusgruppeinterviews med kandidater og hhv. vejleder, kursusledere og tilsynsførende, som tager afsæt i projektbeskrivelsens ønsker om at belyse DFP's bidrag til den samlede uddannelse. De to interviewguides er understøttet af en spørgeskemaundersøgelse, som i sit design lægger sig tæt op ad interviewguidenes tematiske spørgsmål, så der er mulighed for at sammenligne det enkelte udsagn med en bredere population.²

Alle interviews er foretaget af rapportens forfattere enten enkeltvis eller sammen, og fokusgrupperne har været på hhv. 1, 2 eller 3 personer. Forfatterne har ikke haft direkte berøring med det fagdidaktiske projekt, men har siden 2018 fulgt med i implementeringen af dette. Anne Yde Vestergaard har desuden fungeret som underviser ved de almindelige kurser. Interviewene med kandidaterne er foretaget umiddelbart efter den fagdidaktiske dag i januar, hvor de har arbejdet med og/eller fremlagt projektet, men før kandidaternes andet besøg, hvor projektet fremlægges ved konferencen. Vejledere, kursusledere og tilsynsførende er blevet interviewet i slutningen af foråret og begyndelsen af sommeren, hvor sidste besøg er afsluttet. Det betyder, at foruden markant forskel i undervisningserfaringer og kendskab til sektoren som helhed, står de interviewede også forskellige steder i processen. Mens kandidaterne har deres 4. fagdidaktiske dag yderst present, er det alt andet lige svært for dem at overskue udbyttet af projektet samlet set. De andre aktører rundt om kandidaten kan se projektet som en del af et samlet forløb, mens de umiddelbart kan have udfordringer ved at imødekomme spørgsmål om arbejdsprocessen op til den 4. fagdidaktiske dag, da dette arbejde foregik måneder forinden, eller de – i deres roller og deraf affødte funktion – ikke har haft dybdegående indblik i og kendskab til processen op til dagen.

Spørgeskemaundersøgelsen har været åben for kandidaterne fra midten af maj måned til slutningen af juni måned. I alt 169 kandidater fra pædagogikumuddannelsen 2020/21 har svaret på en række spørgsmål, hvilket giver en svarprocent på 43. Det er værd at bemærke, at kandidaterne står et andet sted i uddannelsen sammenlignet med de kandidater, som interviewes i januar. Ikke desto mindre inddrages svarene fra

¹ Matematik blev fravalgt som fag, da vi i følgegruppen diskuterede indholdet af rapporten. Dette fravalg byggede på den opfattelse, at Matematik blev undersøgt i den tidligere evalueringsrapport (Evaluering af pilotprojektet: "Det fagdidaktiske projekt" for Matematik og Afsætning), og i følgegruppen besluttede vi os for at vælge et datagrundlag, som indeholdt et fag, der gik på tværs af alle skoleformer (Dansk), og ellers udvalgte profilfag inden for de forskellige skoleformer.

² Interviewguides og spørgeskemaundersøgelse er vedlagt i bilag (se afsnit 7).

spørgeskemaundersøgelsen til at pege på generelle problemstillinger ved DFP, som udledes af analyserne af interviewene med kandidaterne. Denne sammenligning skal derfor læses med forbehold.

Endeligt inddrages resultater fra den tidligere evalueringsrapport "Evaluering af pilotprojektet: "Det fagdidaktiske projekt" for Matematik og Afsætning". Resultaterne herfra sammenlignes med tilsvarende resultater fra denne rapport. Men også heri er der forbehold, idet den tidligere rapport undersøgte et pilotprojekt, hvor alle aktører selvsagt var uprøvede i at arbejde inden for rammerne og kravene til DFP.

Afslutningsvist skal der også gøres opmærksom på, at undersøgelsen er foretaget under en global coronaepidemi. Denne har haft afgørende og skelsættende indflydelse på alles hverdag, og den har selvsagt også besværliggjort arbejdet med undersøgelsen. Alle medvirkende i rapporten har haft et meget turbulent skoleår, og det kan have indflydelse på, hvordan de tilgår interviewene og spørgeskemaundersøgelsen.

2.4 Organisering

Evalueringen er udarbejdet af en følgegruppe, som er nedsat af uddannelseschef for Teoretisk Pædagogikum Anne Vibeke Vennerstrøm. Evalueringsrapporten er foruden forfatterne bag udarbejdet med hjælp fra lektor ved Kulturvidenskab (SDU) Torben Spanget Christensen.

2.5 Læsevejledning og rapportens opbygning

Rapporten består af i alt 6 afsnit, hvoraf afsnit 1 og 2 er indledende og metodiske overvejelser, mens afsnit 3 til 5 er analyser af datamaterialet. I afsnit 3 fokuserer vi på kandidaterne, vejlederne, kursuslederne og tilsynsførendes opfattelse af organiseringen af DFP og Matematiks særstatus heri. I afsnit 4 belyser vi, om DFP formår at blive en naturlig del af den samlede uddannelse. Analysedelens sidste afsnit (5) afsøger aktørernes opfattelse af, hvad DFP kan bidrage med i forhold til at honorere kravet fra Studieordningen om, at kandidaterne igennem uddannelsen udvikler sig til undersøgende og reflekterende praktikere. Rapportens afsluttende afsnit (6) er et kort perspektiverende afsnit, der peger på udviklingspotentialer ved DFP.

3. Organisering og information

I dette afsnit undersøger vi, hvordan kandidater, vejleder, kursusledere og tilsynsførende oplever organiseringen af DFP med fokus på, om aktørerne oplever at have fået tilstrækkelig viden om indhold og rammer for DFP. Endvidere belyser vi kandidaternes opfattelse af, i hvilket omfang aktørerne rundt om kandidaten inddrages i processen. Vi belyser samtidig Matematiks særstatus i DFP, DFP's rolle ved tilsyn, og endeligt om skoleformen har betydning for organiseringen af DFP.

3.1 Kandidaternes oplevelse af orientering om indhold og rammer for DFP

Undersøgelsens interviews med kandidaterne viser stor tilfredshed med informationen om DFPs indhold og rammer. Denne opfattelse understøttes af rapportens spørgeskemaundersøgelse, hvor 79% af respondenterne er tilfredse eller meget tilfredse med introduktionen til DFP ved FD. Sammenlignes dette med den tidligere evalueringsrapport "Evalueringsrapport af pilotprojektet: "Det fagdidaktiske projekt" for Matematik og Afsætning" ses her en markant stigning i kandidaternes tilfredshed med informationer om DFP, da kun 1/3 af kandidaterne fra Matematik og Afsætning oplevede, at de havde fået en tilfredsstillende information om projektets indhold, form og rammer. Der er dog store forskelle mellem de forskellige fag. Mens Fysik- og Afsætningskandidater er meget tilfredse, findes udtalt utilfredshed hos Idræts- og Teknologikandidater. Der er dog iøjnefaldende forbehold, da populationen er lav. Sammenligner man store fag, scorer Engelsk under middel, mens Dansk og især Matematik får positive tilbagemeldinger fra kandidaterne.

De interviewede kandidater fortæller desuden, at de er blevet introduceret til DFP fra mange sider: vejledere, kolleger og kursusledere før ferien og på LÆR, men den egentlige forståelse er først indtrådt sent. En kandidat fortæller, at DFP italesættes på en lidt indforstået måde:

"...ja, I ved godt, I skal lave det her projekt på et tidspunkt. I skal undersøge en fagdidaktisk problemstilling og lave nogle aktioner, det skal ikke være større end som så, men jeg føler lidt det er den samme information, jeg har fået, så det er først her da jeg var på kursus i Dansk i slutningen af november [...], det egentligt gik lidt mere klart op for mig, hvad det indebærer det her, og der synes jeg måske, at jeg blev en smule stresset".

Den del af kandidaterne, der forholder sig kritisk til informationsniveauet og -indholdet fortæller blandt andet, at omfanget af DFP bliver nedtonet fra alle sider, til de pludseligt bliver stillet over for mere omfattende krav på FD. Kandidaternes opfattelse af informationsniveauet afhænger dog af fagets FD-moduler. Kandidater i Dansk er meget sikre, mens kandidater i IØ oplever, at de får informationer om form og produktkrav meget sent, og endeligt forstår Teknologikandidaterne ikke informationerne på FD og må finde information ved hjælp af andre fag. En kandidat fra Teknologi udtrykker det således: "[...] det var meget diffust for mig, hvad det egentlig var, det gik ud på [...] de der 10 linjer, der står i bekendtgørelsen, det er den største kilde til information, jeg har".

Enkelte kandidater ønsker tidligere feedback på problemformulering og teorivalg, så de tidligt i processen kan etablere et klart grundlag for deres empiriindsamling.

Undersøgelsens interview med kandidaterne peger mod meget selvstændige kandidater, der i høj grad tager ejerskab over DFP, men som også rækker ud efter hjælp fra blandt

andet vejledere og kursusledere. I hvor høj grad kandidaten bruger disse sparringspartnere er dog forskelligt.

På tværs af fag afslører interviewene, at kandidaterne i nogen grad er tilfredse med den hjælp og sparring, som de får på skolen, og der tegner sig et mønster af, at kursusledere hjælper kandidaterne med de overordnede rammer (omfang, deadlines og produktkrav) omkring projektet, mens vejledere fungerer som faglige sparringspartnere herunder hjælp til indsamling af data.

Vejlederne på skolerne har kendskab til DFP, men deres rolle i projektet er for flere kandidaternes vedkommende kendetegnende ved en tilbagetrukket position i forhold til at give sparring på den teoretiske del af projektet. En kandidat udtrykker det således: "[...]mht. indhold har jeg da talt med min vejleder, men ikke sådan dybdegående omkring aktionerne og mht. den teori, der ligger til grund for det hele, har jeg ikke talt med min vejleder".

Flere kandidater oplever, at når de nærmer sig den 4. fagdidaktiske dag, går det for alvor op for dem, hvad kravene til indhold og omfang er, og i den forbindelse føler flere af dem sig tidspressede og med en oplevelse af at stå alene med opgaven. Der efterspørges i den forbindelse mere sparring fra såvel kursusleder som vejleder i forbindelse med udarbejdelse af problemformulering og udvælgelse af relevant teori. Denne problemstilling er sammenlignelig med kandidaternes ønsker til FD.

Spørgeskemaundersøgelsen har ikke undersøgt vejen frem til 4. fagdidaktiske dag, men vi har spurgt kandidaterne, hvordan de vurderer arbejdet med DFP på den 4. fagdidaktiske dag. Her viser undersøgelsen, at over 40% af kandidaterne finder dagen god eller meget god, mens under 25% af kandidaterne oplever, at arbejdet med DFP var ringe eller meget ringe. I spørgeskemaundersøgelsen spørger vi også til de kandidater, der har små fag, som på dagen fik tilbudt virtuelt vejledning. Svarprocenten er lav på dette spørgsmål, men der er positive tilkendegivelser fra Spansk, Tysk, Religion, Psykologi og Mediefag. Samtidig spørger vi til de kandidater, der har haft mulighed for at kontakte en forsker. Her er der meget positive tilbagemeldinger fra Dansk, Religion og Psykologi, men også her er der forbehold, idet svarprocenten er lav.

Generelt ønskes klarhed over forberedelseskrav til den 4. fagdidaktiske dag. Usikkerhed herom betyder, at flere kandidater bruger unødigt meget tid forud for kurset eller helt opgiver at lave noget. En kandidat siger herom: "[...] jeg fik information så sent, at jeg ikke rigtig følte, jeg kunne finde det nogen steder, så ville det være løgn at sige, at jeg har brugt rigtig meget tankekraft udover om mandagen [4. fagdidaktiske dag]".

3.2 Vejledere, kursusledere og tilsynsførendes oplevelse af orientering om indhold og rammer for DFP

I forbindelse med undersøgelsen har vi interviewet otte personer, der har været vejledere, kursusledere og/eller tilsynsførende for kandidater på teoretisk pædagogikum 2020/21.

De seks interviewede kursusledere og/eller tilsynsførende udgøres af fire meget erfarne, en tilsynsførende på andet år og en helt ny, der meget pludseligt fik rollen som kursusleder. De fem første er meget velinformerede omkring indhold og rammer, og nævner alle centrale mål for DFP, når de bliver spurgt til, hvad de ser som projektets

formål. De har været aktivt involveret i kandidatens arbejde og vurderer kandidaternes udbytte af arbejdet med projektet som højt.

Af interviewene med vejlederne fremgår det, at de føler sig velinformerede om DFP. Den ene har været på vejlederkursus, mens den anden hørte om DFP fra sin kandidat, da hun kom hjem fra FD, men han synes, det var let at finde information om projektet. Vejlederne har været aktivt involveret i kandidaternes undersøgelser og indgået som sparringspartner i analyse af data. En af dem giver denne beskrivelse af sin rolle:

"... min kandidat havde en idé eller vi udviklede en idé sammen; hvad var det, det hold [vejlederens hold] havde brug for? De havde brug for noget med motivation og så lavede hun spørgeskemaundersøgelser og nogen interviews og prøvede forskellige arbejdsformer og afprøvede forskellige ting. [...] og så kunne jeg se, at i Engelsk, at de åbenbart på kurset har sådan en slags skabelon, som de er begyndt at sætte projektet ind i, og det, synes jeg, er både godt og skidt."

Af vejlederens beskrivelse fremgår det, at hun både er del af problemformuleringen, afprøvningerne, men også af skriftliggørelsen. Vejlederen (som også er kursusleder og tilsynsførende) peger på en dobbelthed omkring rammesætningen af DFP: "En skabelon er jo altid godt for de svagere kandidater, men jeg synes også, det lidt begrænser deres kreativitet og måske idérigdom, at man tænker 'så lad mig dog bare proppe det ind i denne her skabelon, og så er man sikker på, det hele er med og tjek.'"

Samlet set er aktørerne rundt om kandidaten klædt godt på til at vejlede kandidaterne, hvilket står i kontrast til den tidligere evaluering af pilotprojektet for Matematik og Afsætning, hvor undersøgelsen viste, at information om DFP primært eller udelukkende skete gennem kandidaten. Den tidligere rapport kunne ikke vise, om den manglende information skyldes, at vejledere ikke fik hjælp fra kursusledere eller ikke selv kunne finde information om DFP, men interviewene med kursusledere og tilsynsførende i denne rapport peger på, at der er sket en markant ændring i deres tilgang til DFP. De er velinformerede og ved, hvor de skal finde information, hvis de mangler yderligere viden om DFP. Denne rapports spørgeskemaundersøgelse støtter i nogen grad op under dette, da 67% af kandidaterne svarer, at de har drøftet DFP i nogen eller høj grad med deres vejleder. Men det kalder samtidig på opmærksomhed, at 33% af kandidaterne svarer, at de i ringe grad eller slet ikke har drøftet projektet med deres vejledere.

Kursuslederen, der pludselig blev kastet ind i rollen, vurderer, at han og kandidaten ikke fik udfoldet det store potentiale, han ser i DFP. Han fortæller, at kandidaten brugte meget tid og kræfter på DFP, men at vejledere, kursusleder og tilsynsførende ikke gav det den opmærksomhed, de burde. Han har forud for interviewet talt med sin kandidat om processen omkring DFP og refererer følgende: "Hun siger, >>havde jeg vidst, hvor lidt det egentligt fyldte, at det var de syv minutter til andet tilsyn, hvor jeg lige redegjorde kort for, hvad jeg har arbejdet med i det her, så havde jeg nok ikke gjort så meget ud af DFP<<, og det synes jeg er rigtig ærgerligt." Ud over at ærgre sig over, at DFP ikke fik mere tid og plads ved tilsynet, fortæller han videre, at han ikke er helt sikker på, hvordan kursuslederen egentlig skal ind over det. Han udtrykker, at han i retrospektiv mener, at DFP rummer stort potentiale for at bygge bro mellem teori og praksis og videre til udvikling inden for specifikke fokuspunkter, som afsæt for didaktisk diskussion og refleksion på andet tilsyn og udtaler at: "hvis man åbnede hjernen på en kandidat to år senere, så kunne DFP måske faktisk være det, som havde rykket allermest, fordi det var en kontinuerlig proces og arbejde med didaktik."

Både de tilsynsførende og kursuslederne fremhæver, at de sætter pris på, at kandidaterne selv beslutter, hvad de vil arbejde med og hvordan, og således får mulighed for at udvikle noget i deres praksis, som de har svært ved.

Der er fokus på, at arbejdet med DFP ikke må komme til at fylder for meget. Det nævnes af flere som et af de vigtigste forhold omkring DFP: "Jeg vil i hvert fald selv tage med mig, at man skal huske at være dygtig til at holde dem fast på den timeramme, der er."

Kursusledere og tilsynsførende er meget opmærksomme på at hjælpe kandidaterne med at styre tidsforbruget, mens de mere uerfarne fortæller, at det er noget, de vil være mere opmærksomme på fremover. Flere oplever, at deres kandidater har brugt uforholdsmæssig megen tid på DFP.

Mens aktørerne omkring kandidaten ikke finder problemstillinger i organiseringen af de brede rammer ved DFP, giver flere af kandidaterne i spørgeskemaundersøgelsens kommentarfelt udtryk for problematikker omkring organiseringen. De peger bl.a. på, at der ved den 4. fagdidaktiske dag ikke gives feedback på projektet, at det giver unødvendigt tidspres, hvis det fagdidaktiske kursus er placeret for tæt ved den 4. fagdidaktiske dag, at FDP vægtes alt for højt og derved overskygger den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum og endeligt, at projektet presses ned i et allerede kompakt og tidspresset pædagogikumforløb.

3.3 Matematiks særstatus

Der er i rapportens undersøgelser ikke blevet spurgt direkte ind til Matematiks særstatus i DFP, og der er heller ikke blevet interviewet kandidater med Matematik, men alligevel findes flere spor i undersøgelsen, hvor kandidater eller aktører rundt om kandidaten udtaler sig om denne særstatus i forbindelse med DFP.

I spørgeskemaundersøgelsens kommentarspor har relativt mange matematikkandidater kommenteret denne særstatus og en kandidat rammer de gennemgående tema, som kandidaterne tager op:

"Det har til tider været vanskeligt at lave DFP i Matematik på grund af de anderledes vilkår i forhold til andre fag. Det har for mig ikke været et problem, at jeg skulle skrive i Matematik - men kravet om, at projektet først skal præsenteres til 3. besøg har været udfordrende. Det har gjort forløbet med at arbejde med projektet meget langt, og det er endt med, at projektet falder sammen med arbejdet med teopæd-opgaven, hvilket giver et markant øget arbejdspress. Derudover giver det udfordringer i forhold til de almindelige kurser, hvor der er indlagt tid til både at arbejde med og evaluere de fagdidaktiske projekter. Dette har dog være svært at deltage i som matematiklærer, da man med flere måneder til, man skal præsentere projektet, ikke har meget at bidrage med i forhold til evaluering endnu. Jeg har derfor savnet, at der har været et tydeligt formål med, at man som matematiklærer først skal præsentere dette projekt til 3. besøg, da det desværre er endt med at være til frustration og været en stor stressfaktor her i den afsluttende periode af pædagogikum."

Citatet vidner om, at der er nogle strukturelle udfordringer og en yderligere stressfaktor i forbindelse med den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum forbundet med Matematiks særstatus. Andre kandidater peger på, at det ikke er muligt at inddrage erfaringer fra DFP i den afsluttende opgave, da man som matematikkandidat ikke får feedback i tilfredsstillende tid før opgaveskrivningen, da 3. tilsyn ofte er placeret, lige før

opgaven skal skrives. Endeligt efterlyser enkelte kandidater en begrundelse for, hvorfor de skal have en særordning i DFP.

Hos vejledere, kursusledere og tilsynsførende findes der også en undren over, at Matematik skal have særordning. Her peges på en anden problematik end hos kandidaterne. En tilsynsførende fortæller:

"[...] set fra sidelinjen, så synes jeg, at det er synd, at de har bundet matematikere til Matematik, altså jeg er med på, at Matematik er et svært fag, men for søren da, det kan jo være, at det slet ikke er dér deres udfordringer ligger i forhold til fagdidaktikken. Jeg synes, det er ærgerligt"

En anden tilsynsførende peger også på, at man ikke får gode DFP'er ved at tvinge kandidater til faget. Også for matematikkandidater skal der være en valgmulighed.

3.4 DFPs rolle ved tilsyn og i udtalelsen

Alle interviewede bekræfter, at DFP blev fremlagt ved tilsynet. Fem af seks interviewede kursusleder/tilsynsførende fortæller, at fremlæggelsen førte til fælles didaktisk diskussion/refleksion, mens den uerfarne kursusleder udtrykker, at han ser det som vigtigt at udnytte dette potentiale. Flere af kursuslederne/de tilsynsførende udtaler ønske om at læse DFP forud for fremlæggelsen, men også at kunne læse instruktioner fra FD til DFP:

"Jeg synes jo, det kunne være rart, hvis man som tilsynsførende fik tilsendt [...] det oplæg, der er lavet til det fagdidaktiske projekt. Det, synes jeg, kunne være rigtig rart at se, hvad er det egentlig for nogle instruktioner, de får, og så det der med at se nogle eksempler, og de behøver ikke være forkromede eller noget, men bare sådan nogle problemstillinger, et katalog over problemstillinger, og sådan man har oplevet kandidaterne har arbejdet med, også fordi jeg tror, som tilsynsførende kan det være lidt svært at afkode, hvor meget skal vi ligesom altså, hvor meget hænger vi op på det her. [...] fordi jeg tror, der er meget af det, der handler om italesættelser overfor kandidaten, netop for at det ikke skal vokse sig for stort [...] det skal italesættes på en måde så det giver mening, men det skal ikke være, så det vokser til en teopæd-to-komma-nul."

Af citatet fremgår det, at kursuslederen ønsker instruktionerne for at kunne afkode de faglige krav, så hun kan hjælpe kandidaten til ikke at overstige tidsrammen og for at kunne vejlede i forhold til problemformuleringen.

DFP betragtes som et positivt tiltag, der bidrager til didaktisk diskussion ved tilsynet. Det kommer fx til udtryk i dette citat fra interview med kursusledere og tilsynsførende:

"Altså, der var en rigtig god diskussion efterfølgende, hvor man jo igen kunne fornemme, at han var rigtig godt inde i både, i ja alle områderne fagdidaktisk og egentlig også almenpædagogisk."

En anden tilsynsførende peger på et dybere indblik i kandidatens refleksioner:

"Det er sjovt, at man på den måde får indblik i, hvordan de reflekterer, fordi et er, at man jo efter tilsyn har et møde, en konference, og man øger deres refleksioner, men det er jo nogle gange meget standard, og man kan jo også høre, nå, du har også fået det kursus på pædagogikumuddannelsen. Det her projekt, det bliver lidt mere personligt, og det afspejler lidt mere kandidaten. Måske det var bare ud fra sådan en tilsynsførendes vinkel altså."

Flere fremhæver det som positivt, at DFP kan tilpasses kandidaternes niveau i forhold til evne og ambition. Spurgt til om DFP rummer det faglige spænd kandidaterne imellem, svarer en tilsynsførende bekræftende og fortsætter:

”Jeg synes faktisk, på den måde er det meget reelt, at man har det her projekt, fordi det er jo en lidt skør situation at være tilsynsførende, fordi det er rigtig meget noget med nogen fornemmelser, men her har man faktisk et konkret projekt, hvor de laver henvisninger, og hvor man kan se, okay, du har slået op i en halv bog eller, nå, for søren, hvor har du sat dig ind i fremmedsprogs-pædagogik og altså på den måde, synes jeg, er det et dejligt reelt, konkret produkt, ja.”

I nogle få tilfælde inddrages DFP i udtalelsen til kandidaten. Det sker ifølge vores interviews, når der har været en særlig dygtig kandidat, eller når DFP har været medvirkende til at sætte fokus på særlige problemstillinger igennem pædagogikumforløbet.

I et kandidatperspektiv giver drøftelsen af DFP ved andet besøg også god mening. Vores interviews med kandidaterne er som tidligere skrevet foretaget før andet besøg, hvorfor kandidaterne ikke kan udtale sig om erfaringer hermed. Men der er ingen af de interviewede kandidater, der i interviewet udtrykker bekymring for eller frustration over, at DFP indgår ved samtalen med vejledere, kursusledere og tilsynsførende. I spørgeskemaundersøgelsen findes ligeledes nogle positive tilkendegivelser, som særligt kredser om, at det er godt for DFP, at tilsynsførende inddrages heri. Men der er også kandidater, der ikke har oplevet, at DFP bliver inddraget i tilstrækkelig grad eller overhovedet ved tilsynene. Flere nævner, at den fagdidaktiske problemstilling ikke bliver inddraget ved første tilsyn, mens andre oplever, at der er tale om en stedmoderlig behandling af projektet. En kandidat udtrykker det således:

”Ved præsentationen af DFP, fik jeg ingen feedback eller samtale herom efterfølgende. Det var superærgeligt, da jeg havde set frem til at høre vejlederes, kursusleders og tilsynsførendes kommentarer. Jeg tror ikke, at kursusleder vidste, hvordan hun skulle forholde sig til projektet. Det gav en meget flad fornemmelse og en oplevelse af, at jeg havde lagt alt for meget arbejde i det, i forhold til hvad det blev brugt til. Man kunne stille nogle rammer op for præsentationen og efterfølgende dialog herom.”

Citatet skal ses i lyset af, at flere kandidater oplever, at selvom projektets omfang er relativt lavt inden for den samlede ramme for uddannelsen, og projektet i vid udstrækning italesættes som et mindre projekt af forskellige aktører på og uden for skolen, så fylder det meget for kandidater op til den 4. fagdidaktiske dag og andet besøg. Spurgt ind til i hvilken grad DFP bliver berørt ved første og andet besøg, svarer over 23% af kandidaterne, at det sker i ringe grad. Af datamaterialet bredt set fremgår det tydeligt, at der er mange kandidater, der bruger meget mere end de afsatte 15 timer til projektet.

3.6 Skoleformer

Undersøgelsen har ikke haft særligt fokus rettet mod forskelle mellem skoleformer, men det fremgår af interviewene, at særligt EUX skiller sig ud. Ved denne skoleform opleves et iøjnefaldende tidspres. En kandidat udtrykker det således: ”Der er jo generelt nogle strukturelle ting med måden uddannelsen kører på, og vores fag typisk løber over kortere tid, som gør, at det ikke nødvendigvis er helt sammenligneligt med det, andre kandidater har.” Kandidaten oplever, at skoleformens skematilrettelæggelse skaber spidsbelastninger i løbet af året, og hvis disse kolliderer med DFP, giver det anledning til en opfattelse af tidspres. En anden kandidat uddyber problematikken:

”Jeg underviser på EUX, og jeg synes, at det her med at lave aktioner og især i forhold til det fagdidaktiske projekt har båret præg af, at jeg har skulle skynde mig at gøre det, mens der var tid, mens jeg faktisk havde nogen at undervise. I forhold til hele pædagogikumsstrukturen og EUX er der nogen problemer eller udfordringer, som har spillet ret meget ind, synes jeg.”

Opfattelsen af tidspres findes ikke kun hos kandidaterne, også en tilsynsførende bemærker det:

”Han har stået med det meget af det selv og har helt klart været alt for presset, og jeg er imponeret over, hvor meget han egentlig har nået i betragtning af den belastning, han har været igennem, og det har helt klart også været lige før, det har været for meget for ham. Jeg ved ikke hvordan, altså det er lidt svært med nogle af de her meget timetunge teknikfag, som vi har, altså vi ligger med 12 lektioner om ugen på bare teknikfaget [...], så jeg synes på alle måder, rammerne omkring det har været meget, meget problematiske for ham”

Vi har i undersøgelsen ikke kunne finde andre skoleformer, der i så udpræget grad udtrykker bekymring for, at DFP kan skabe et tidspres, når det bliver en integreret del af praktikforløbet.

3.6 Opsamling

DFP er blevet godt implementeret på pædagogikumuddannelsen. Kandidater bliver tidligt informeret om projektet fra flere sider. Der udtrykkes ønske om, at krav til forberedelse til den 4. fagdidaktiske dag bliver ekspliciteret tidligere, herunder også med en præcisering af produktkrav og tidsforbrug. Dette vil ifølge interviewene give et bedre produkt og lette arbejdsprocessen.

Der findes nogle få kommentarer til organiseringen af de overordnede rammer, hvor bl.a. tidspreset er gennemgående.

5 af 6 interviewede kursusleder er meget velorienterede omkring alle facetter af DFP. Af interview med den uerfaren kursusleder, der pludselig fik denne rolle, fremgår det tydeligt, at kursuslederens viden om DFP er central for at binde kandidatens pædagogikum sammen.

Interviewene med vejledere, kursusledere og tilsynsførende viser stor tilfredshed med inddragelsen af DFP ved tilsynene. De tilsynsførende udtrykker ønske om at kunne se beskrivelsen af krav til form og produkt fra de forskellige fagdidaktiske kurser og at blive løbende informeret om kandidatens arbejde med DFP.

Matematiks særstatus møder en del kritik af både kandidater og aktører rundt om kandidaten. Det giver unødvendige organisatoriske og strukturelle udfordringer, og det giver i sidste ikke bedre opgaver at tvinge kandidater til faget.

EUX er tydeligvis udfordret i forhold til organiseringen ifølge undersøgelsen. Her opleves et stort tidspres. Dette bekræftes af kandidater, vejledere og tilsynsførende.

4. Projektets forankring i pædagogikumuddannelsen

I dette afsnit drøfter vi DFPs forankring i pædagogikumuddannelsen. Fokuspunkter for drøftelsen er, hvordan kandidater og vejledere oplever, at DFP skaber forbindelse mellem teori og praksis, mellem almen- og fagdidaktik og endeligt mellem DFP og den afsluttende prøve i teoretisk pædagogikum.

4.1 DFPs sammenkobling mellem teoretisk og praktisk pædagogikum

Kandidaterne vurderer, at DFP styrker sammenhængen mellem teori og praksis og viden om forskel mellem almen- og fagdidaktik. Dette bekræftes af spørgeskemaundersøgelsen, hvor kandidaterne mener, at DFP i nogen grad kan forbinde almen- og fagdidaktikken, mens DFP i høj grad giver mulighed for at koble teori og praksis.

Spurgt til DFPs potentiale i forhold til at styrke kobling mellem teori og praksis svarer en kandidat:

”Ud fra den vinkel giver projektet rigtig god mening ... jeg har jo lavet nogle aktioner tidligere i løbet af efteråret, men i det her projekt, der er man ligesom tvunget mig meget mere til at tænke det ind i en teoretisk ramme og i en lidt større ramme ... Det giver rigtig god mening, at man netop skal koble dem. Det bliver heller ikke bare en teoretisk øvelse, eller at nu skal vi have namedroppet eller gennemgået så meget som muligt af den teori, vi har været igennem.”

De to andre kandidater i gruppeinterviewet bekræfter denne oplevelse af den gode kobling og muligheden for fordybelse. Dette er også vurderingen blandt de øvrige interviewede kandidater.

De interviewede kandidater fremhæver endvidere de frie valg af problemstilling, som noget meget positivt ved DFP. En kandidat siger følgende, da han skal opsummere sine vigtigste pointer om DFP:

”Det har været fedt i Dansk, at du har haft muligheder for at undersøge alt muligt og rammerne har været frie, og du har ikke været bundet særlig meget, og det, synes jeg, har været fedt, fordi det gør, at man går ud og undersøger noget, man synes er interessant og tager ejerskab over.”

Blandt de interviewede kursusledere, tilsynsførende og vejledere er der også enighed om, at DFP skaber en god sammenhæng mellem teori og praksis.

En kursusleder fortæller, at hun har oplevet, at DFP giver kandidaterne mulighed for at tage fat i noget i deres undervisning, som, de synes, er svært og har brug for at blive bedre til. En anden kursusleder fortæller, at DFP ligefrem: “[...] kunne være det, som kunne binde de to verdner sammen”, når han fortæller om forholdet mellem teori og praksis.

4.2 Samspil mellem almendidaktik og fagdidaktik i DFP

Flere af de interviewede kandidater vurderer, at DFP har styrket deres viden om forskellen mellem almen- og fagdidaktik. Der udtrykkes bevidsthed om, at DFP skal indeholde fagdidaktisk teori, men interviewene viser en stor forskel på, hvor tilgængelig den fagdidaktiske teori er afhængigt af fag.

En kandidat med Dansk fremhæver særligt FD som et væsentligt kursus i forbindelse med optakten til DFP:

"Jeg synes også det er fint, at man bliver tvunget til at være fagdidaktisk også i modsætning til de aktioner, vi skal lave i forbindelse med de almendidaktiske kursusdage. Det har hjulpet i hvert fald mig, også selvom det kan være svært at gøre [...] Jeg synes helt klart, at der er gået nogle ting op for mig. [...] Jeg vil også gerne rose underviserne på Dansk fagdidaktik rigtig meget, fordi jeg synes, at de var gode til at fortælle os, hvad der var fagdidaktik i modsætning til for eksempel Engelsk, hvor der var større uklarhed omkring det." En anden kandidat supplerer: "Det fagdidaktiske, det springer lidt mere ud af en reel problematik mere end det springer ud af en, ja sådan vild undersøgelse ud fra, hvad man får af indskydelser på AD."

Kandidaterne fra Dansk står efter eget udsagn godt rustet til at skrive DFP, blandt andet fordi de er blevet hjulpet til at kende forskel på fag- og almendidaktikken. Bevidstheden om forskellen mellem almen- og fagdidaktisk teori ses også i denne udtalelse fra en kandidat, der har skrevet i Engelsk:

"Jeg gik tilbage til vores kursus [LÆR] og kiggede mine noter igennem, og så begyndte jeg at prøve at lave en kobling mellem særligt det med de forskellige læringsteorier, vi har arbejdet lidt med, fx når Piaget snakker om kognitive skemaer osv. Nå, men så havde jeg lige hørt om begreberne om marketplace og efferent reading og aesthetic reading, og der er måske en kobling mellem aesthetic reading, og så det her akkumulation og adaption, og sådan prøvede jeg ligesom at lave et overblik over, hvordan fagdidaktikken jo egentligt tager udgangspunkt i almendidaktikken [...] Jeg synes, jeg oplevede i vores gruppediskussion i dag [på FD4], at i virkeligheden kan det være svært at sige, hvad der er fagdidaktik i sidste ende, og det er måske også det, projektet lidt går ud på at forsøge at komme med et svar til."

I alle interviewene reflekterer kandidaterne på baggrund af DFP over forskellen mellem almen- og fagdidaktik, som det blandt andet fremgår af nedenstående citater:

"Jeg har haft en fagdidaktisk problemstilling, der er en fagdidaktisk løsning på [...] men almendidaktikken står stadig som en eller anden form for sprog, jeg kan tale om det her [...] jeg ved ikke, om jeg kan bruge almendidaktikken på den måde til at løse en problemstilling, der føler jeg, jeg bliver nødt til at have det fagdidaktiske perspektiv på eller sådan noget."

En engelskkandidat peger på særfaglige kendetegn: "Det [DFP] har været godt til at åbne mine øjne op for, at der er nogle fagdidaktiske teorier, som er vigtige, da det er et sprogfag, som vi har." Engelskkandidaterne er enige herom, men har også oplevet, at det har været svært at finde de fagdidaktiske teorier. Bl.a. fortæller en kandidat, at: "Jeg føler mig ikke ligesom klædt på til, hvordan jeg sådan skulle gå til det fagdidaktiske og helt ærligt så bliver det sgu sådan for mig, sådan noget som jeg fik koblet mig på eller sådan."

Fysikkandidaterne reflekteres også over det svære ved at skelne mellem almen- og fagdidaktik, og kandidaterne udtrykker alle, at de har haft svært ved at finde fagdidaktisk teori:

"Ja, jeg synes egentligt de [almen- og fagdidaktik] på nogle punkter i hvert fald lidt kommer ud på et, for nu har jeg kigget meget på, hvordan man kunne forbedre skriftligheden i Fysik, og man kan sige, der er både nogle specifikke ting, som man skal lære, for hvordan laver man en fysikrapport, hvad skal der være med i den, hvordan stiller man ligninger op osv., men det er ligesom om, der er også lidt noget almendidaktisk i, hvordan bygger man overhovedet en tekst op, og hvordan formidler man på en god måde til en valgt målgruppe osv. Så jeg synes egentlig, det er lidt svært

sådan direkte at skelne mellem fagdidaktik og almendidaktik. Lige i mit projekt, synes jeg, at det flyder meget sammen."

En anden fysikkandidat supplerer: "Jamen, jeg vil gerne støtte X, men jeg har også et generelt problem, at jeg ikke rigtig ved, hvad der er specifik fagdidaktik, og hvad der er almendidaktik, så det er ikke noget, jeg har tænkt videre over i hverken design eller skrivning eller noget som helst i mit projekt"

En kandidat fra IØ fortæller, som fysikkandidaterne, at hun oplevede, at folk havde arbejdet med almendidaktiske problemstillinger. "Altså for mit vedkommende synes jeg egentligt, det har været meget almendidaktiske problematikker alle har beskæftiget sig med, lyder det som om, når vi har fremlagt for hinanden." En IØ-kandidat er enig: "Jeg tænker umiddelbart, hvis det er det overordnede formål, så synes jeg egentligt, at jeg har bare en fornemmelse for, at vi har dækket det i selve undervisningen i kursusdagene i denne uge."

En kandidat fra Teknologi har en anden forklaring på problemstillinger forbundet med at koble fag- og almendidaktikken. Han fortæller:

"Lige præcis i faget Teknologi er der ikke så meget fagdidaktik på samme måde, som der er i mange andre fag, kunne jeg forstå. Det, synes jeg ligesom, blev italesat der i mandags, at det er begrænset, hvor meget fagdidaktik vi egentligt har. Så det er noget med, ja det er primært noget almendidaktisk. Det er selvfølgelig implementeret i en fagfaglig kontekst."

En anden teknologikandidat fortæller, at almendidaktisk teori om vejledning skrives ind i en fagdidaktisk ramme: "Der kan du godt mærke, der går vi fra noget, der er almendidaktisk, til noget der bliver fagdidaktisk, men det er stadigvæk noget, som de fleste vil tænke er almendidaktik." Kandidaten mener dog, at der er forskel: "Nu har jeg jo skrevet om projektstyring. Når du begynder at fagfagnørde der i Teknologi og teknikfagsregi, så bliver de jo bare en helt anden størrelse. Altså det bliver supernørdet og langt fra det almendidaktiske lige pludseligt."

Også spørgeskemaundersøgelsen bekræfter, at kandidaterne har arbejdet med koblingen mellem fag- og almendidaktik, men også her er der forskelle mellem fag. En kandidat udtrykker i kommentarfeltet forholdet mellem Kemi og Biologi således:

"Underviserne på det fagdidaktiske kursus i Kemi var gode til at forklare kobling mellem almen- og fagdidaktik (den del manglede jeg i Biologi), og derfor synes jeg, at jeg fik meget ud af mit projekt. Mulighed for at drøfte mit projekt med andre kandidater på LPG var også en fordel for bedre forståelse og udvikling af undervisning."

Adspurgte om i hvilken grad DFP har medvirket til at øge kendskabet til hhv. fag- og almendidaktikken, svarer 66% af kandidaterne i spørgeskemaundersøgelsen, at DFP i "nogen", "høj grad" eller "meget høj grad" har øget kendskabet til fagdidaktikken. For almendidaktikken er der tale om 61% af kandidaterne. Henholdsvis 14% og 18% mener, at der kun har været tale om at øge kendskabet i "meget ringe grad".

Endeligt fortæller en kandidat om det frugtbare arbejde med at udvikle fagdidaktikken i tæt samarbejde med sin vejleder:

"Jeg har alligevel lidt en oplevelse af, at jeg har siddet inde med mere viden, og jeg har skulle komme til dem [vejlederne] og har skullet fortælle dem om, hvad jeg nu har lært på fagdidaktisk kursus [...] og det har ikke kun været skidt, altså fordi det har også gjort, at jeg føler, at jeg har haft et mere ligeværdigt forhold til mine vejledere, hvor vi har haft nogle gode diskussioner, og jeg er blevet hørt, og jeg er blevet set, så de har jo

ikke på den måde heller skulle agere sådan mesterlærer overfor mig, og det har været enormt, ja sådan, befriende netop at føle, at man havde ejerskab over sit eget projekt”.

Her bæres fagdidaktikken med ind i vejledningsprocessen og resulterer i gode diskussioner.

Samme opfattelse findes hos vejledere, kursusledere og tilsynsførende, som udefra har oplevet, at koblingen mellem fag-og almenfagdidaktik styrkes ved hjælp af DFP. En kursusleder har følgende kommentar til, hvad kobling har gjort hos hendes kandidat: ”Jeg har oplevet det sådan, at det er en god proces, hvor kandidaten kommer væk fra de snublesten, der ligesom er i forhold til at få et fag til at køre [...] det har givet en eller anden opmærksomhed fremfor det der med de der almenpædagogiske overvejelser.” En anden kursusleder giver et konkret eksempel på, hvordan denne proces kommer til udtryk: ”Hun [kandidaten] skrev så om det her med at bruge forskellige materialer i forhold til at højne motivationen inden for danskfaget, og jeg synes, at det er en superfin måde at få øjnene op for at elevmotivation ikke kun er et spørgsmål om variation i arbejdsformer.”

4.3 Samspil mellem DFP og den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum

De kandidater, vi interviewede, udtrykte, at DFP udgjorde en god øvelsesbane for prøven i teoretisk pædagogikum. Flere af kandidaterne inddrager tematiske, teoretiske eller empiriske elementer fra DFP i prøven i teoretisk pædagogikum.

Der er således en overvejende positiv tilkendegivelse af koblingen mellem DFP og den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum. En kandidat udtrykker det således, når han bliver spurgt til, om han føler sig bedre rustet til opgaven i teoretisk pædagogikum: ”Jeg tror sådan set, at DFP har gjort det klart for mig, det der med hvad er fagdidaktik og hvad er almenfagdidaktik. ... hvis man ikke har været lidt nede i fagdidaktikken og arbejdet med den, så havde det måske været mere uklart for en.”

Som tidligere belyst oplever kandidaterne, at DFP giver en velkommen mulighed for at koble almen- og fagdidaktikken og teori og praksis, og det er netop disse aspekter ved DFP, der fremhæves af kandidaterne. Samtidig er der tydelige linjer mellem aktionslæringen ved de almenfagdidaktiske moduler til DFP og videre til den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum. Her oplever flere kandidater høj grad af sammenhæng. Det kommer bl.a. til udtryk hos denne kandidat:

”DFP støtter at være undersøgende og eksperimenterende – og giver et teoretisk sprog. Nogle af de ord eller de tanker jeg havde, som jeg jo så ikke kunne sætte ord på, fordi jeg ikke havde de rette begreber, dem har jeg så fået nu [...] Det der med at vi kontinuerligt skal være reflekterende og undersøgende praktikere, det synes jeg faktisk, der bliver sat en fed streg under ved aktionerne. Hun [underviseren på AD] har været god til at sige, at det skal være noget, vi kan arbejde med, og det er noget, vi kan bruge, der er meget sådan praktisk orienteret, hvilket jeg synes har været rigtig godt. Så lige præcis det, synes jeg, er helt vildt vigtigt.”

Også af interviewene med aktørerne rundt om kandidaten ses en positiv opfattelse af, at DFP kan – og bør – bruges som en øvelsesbane op til den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum.

Spørgeskemaundersøgelsen viser ligeledes tilfredshed med DFP som optakt til den afsluttende prøve i teoretisk pædagogikum. 59% af kandidaterne svarer, at de i ”nogen”, ”høj grad” eller ”meget høj grad” har gjort brug af DFP i deres afsluttende prøve. 30% af kandidaterne har ikke inddraget DFP i deres afsluttende prøve.

At bruge DFP som øvelsesbane eller optakt til den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum giver altså god mening for kandidaterne, men det er ikke alle kandidater, der oplever, at dette bliver italesat på en tilfredsstillende måde. En kandidat oplever det således:

”Min vejleder opfordrede mig til at bruge det fagdidaktiske projekt som genstand i min teopæd, hvilket jeg er utrolig glad for, fordi det har givet mig muligheden for at komme ordentlig i dybden med opgaven. Jeg forstår ikke, hvorfor vi ikke er blevet opfordret til det af underviserne. Man får tit en følelse af at gøre tingene halvt på kurserne, når man skal lave små aktioner og undervisningsforløb, så det ville give god mening at få lov til at arbejde med noget gennem hele forløbet.”

Der er ikke i studieordningen et krav om, at der er en sammenhæng mellem de to opgaver, og for mange kandidater opleves denne mulige sammenhæng for sent til, at de kan gøre brug af empiriindsamling og det teoretiske grundlag. Det betyder, at nogle kandidater oplever, at arbejdsbyrden vokser u hensigtsmæssigt i forbindelse med den afsluttende opgave i teoretisk pædagogikum, da de for sent eller slet ikke oplever koblingen mellem de to opgaver.

4.4 Opsamling

Opsamlende viser undersøgelsens interviews overordnet set, at kandidaterne finder DFP meningsfyldt i forhold til at skabe en kobling mellem teori og praksis og mellem fag- og almendidaktikken.

Der er dog forskelle at spore mellem fag. Nogle fag, her særligt Dansk, har kunnet give kandidater større sikkerhed omkring, hvad fagets fagdidaktik består af end andre fag, hvor kandidaterne oplever, at de benytter almendidaktik på fagfaglige problemstillinger. Men i alle interviews har DFP ledt til refleksion over, hvad forskellen mellem almen- og fagdidaktik er. De fagdidaktiske problemstillinger opleves af kandidaterne som væsentlige og interessante, og arbejdet hermed ses som vigtigt i processen mod at blive en udviklende og reflekteret underviser.

Hos vejledere, kursusledere og tilsynsførende giver DFP en mulighed for netop at arbejde med forholdet mellem teori og praksis og ikke mindst forholdet mellem fag- og almendidaktik. De høster gode erfaringer med kandidater, der har skabt nye erkendelser igennem arbejdet med DFP, hvor særligt forholdet mellem fag- og almendidaktik har været centralt. Også kandidaterne ser en mulighed for at koble de to opgaver, men der er også kandidater, der oplever, at denne erkendelse kommer for sent til, at de kan gøre noget ved det.

5. Projektets muligheder og begrænsninger for at udvikle reflekterende praktikere

Undersøgelsens afsluttende afsnit vil afsøge kandidaternes og aktørernes omkring kandidatens opfattelser af DFP's bidrag til den samlede uddannelse.

5.1 DFP i det samlede uddannelsesforløb

Interviewene med kandidaterne peger stort set i en retning, når vi spørger til DFP's potentiale for at udvikle dygtige kandidater. DFP har en ramme og et indhold, som i den grad udvikler kandidaterne ifølge interviewene. Kandidaterne vurderer endvidere, at DFP er meget anvendeligt i deres fremtidige virke. Arbejdet med DFP har givet erfaring med, hvordan man med en mere fast ramme og struktur faktisk kan få undersøgt, hvad der virker, og hvad der ikke virker. En kandidat udtrykker det således:

"[...] man er blevet tvunget til at gå i dybden med det her, så jeg synes helt klart, at udbyttet har været større for mig [sammenlignet med aktionslæring], og jeg har fået noget ud af projektet, jeg kommer til at arbejde med [...] og jeg kommer til at tage det med mig videre altså i lang tid fremover".

Andre kandidater taler om "robusthed", "virkelighedsnært", "at lære vigtigheden af kontinuerlig refleksion", "ansvar", "højere grad af refleksion", "sætter ord på en hverdagspraksis" og "friere rammer". Få kandidater deler ikke denne opfattelse og peger blandt andet på, at man ikke bliver bedre underviser af DFP, men bedre teopædskriver, og at fundamentet for opgaven er for tyndt, og projektet derfor ikke kan få et tilfredsstillende udbytte.

Spørgeskemaundersøgelsen understreger den overordnede positive tendens, idet 72% af kandidaterne svarer, at DFP har haft "nogen", "stor" eller "meget stor" betydning for det samlede forløb. Det er dog ikke alle, der oplever, at DFP giver mening i det bredere perspektiv som underviser på ungdomsuddannelserne. En kandidat i spørgeskemaundersøgelsen forholder sig kritisk til forholdet mellem opgaveskrivning og læring:

"I min optik var det et ligegyldigt projekt, som ikke tilføjede andet end ekstra arbejde til pædagogikumkandidaterne, og sådan har jeg det i øvrigt også med den teoretiske opgave, vi er i gang med at skrive nu. Jeg tror simpelthen ikke på, at man bliver en bedre lærer af at skrive en teoretisk opgave om undervisning."

9% af kandidaterne mener, at DFP ikke har haft nogen betydning for det samlede forløb.

Spørgeskemaundersøgelsen har også spurgt til, i hvor grad kandidaterne kan bruge projektet i deres fremtidige undervisningspraksis. Her er der meget positive tilbagemeldinger, da den gennemsnitlige besvarelse er tæt på "i høj grad". Dette spørgsmål opfølges af en uddybning, hvor kandidaterne skal svare på, om deres positive tilkendelse peger mod "udførelse", "planlægning" eller "udvikling". Her peger undersøgelsen på, at kandidaterne primært bruger projektet til at arbejde med deres udvikling af undervisningen. Dette svar giver over halvdelen af kandidaterne, mens planlægning og udførsel har stort set samme svarprocent.

Også vejledere, kursusledere og tilsynsførende mener, at DFP er et vigtigt element. Der er i alle interviewene stor tilfredshed med, at DFP er blevet en integreret del af den samlede uddannelse. DFP giver kandidaterne noget særligt. En tilsynsførende udtrykker det således:

”Jeg synes, at det tvinger kandidaterne til at løfte blikket en lille smule i praktisk pædagogikum. Fra de helt dagligdags problematikker og anskue det lidt ovenfra [...] det giver kandidaten mulighed for ligesom at løfte sig og tænke lige over, hvorfor er det lige, at det som min vejleder gør, og som i øvrigt fungerer skidegodt. [...] Så de reflekterer lidt over, hvad der sker på den store klinge, og jeg synes, det er en vigtig evne at have, når det er sådan, at man i en travl hverdag bare moser derudaf. Noget fungerer, noget fungerer ikke, men altså så skal man lige kunne stoppe op og sige, altså hvad pokker er det lige jeg har gang i? Hvorfor er det, at det ikke fungerer her, hvad kan jeg gøre for at få det til at fungerer i den her klasse? Hvad har jeg gjort i en anden klasse, hvor det fungerer? Er det klassen, er det mine uheldige omstændigheder? Altså hvad er det lige, jeg skal gøre, så jeg får ændret en eller anden form? Det, tror jeg, er sindssygt vigtigt, når man er ikke så erfaren, at man har et værktøj til det, og det synes jeg, det her fagdidaktisk projekt kan give mulighed for”

5.2 Opsamling

Undersøgelsen af kandidaternes og andre centrale aktørers opfattelse af DFP's betydning for kandidaterne i deres fremtidige virke som gymnasielærere peger stort set i en retning; der er meget stor tilfredshed med DFP, som ifølge undersøgelsen giver kandidaterne nyttige redskaber i målet frem mod at blive undersøgende og reflekterende praktikere.

6. Projektets udviklingsmuligheder og -udfordringer

Rapportens afsluttende afsnit vil have en perspektiverende karakter, hvor vi vil pege på centrale udvalgte udviklingspotentialer og udfordringer, som er fremkommet igennem vores analyse af datamaterialet. Vi har valgt at pege på i alt 3 aspekter i denne sammenhæng.

6.1 Matematik

Matematik har ikke været en del af denne rapports udvalgte fag, hvorfor det umiddelbart kan virke besynderligt, at dette fag fremhæves som ét, hvor der findes udviklingspotentialer og udfordringer.

Rapportens undersøgelse viser dog, at netop dette fag har nogle åbenlyse udfordringer i forbindelse med DFP. Mange matematikkandidater og flere af de andre aktører, der har medvirket i denne undersøgelse, peger på indlejrede problemstillinger i forbindelse med Matematiks særstatus. Undersøgelsen viser, at der er strukturelle problemstillinger forbundet med, at Matematik ikke følger de andre fag. Det giver udfordringer for matematikkandidaterne, og flere peger på, at kravet, om at matematikkandidater bliver tvunget til faget i DFP, er problematisk.

Undersøgelsens fund peger endvidere på, at fagets særstatus ikke i tilfredsstillende grad begrundes overfor kandidaterne. Kandidaterne mangler selvsagt en begrundelse for denne særstatus' konsekvenser for forløbets tilrettelæggelse. Endeligt skal underviserne på de almindelige kurser indtænke matematikkandidaternes særstatus i tilrettelæggelsen af kurser efter den 4. fagdidaktiske dag.

I forhold til Matematiks udfordringer findes der konkrete og umiddelbart lettilgængelige tiltag, som vil løse nogle af udfordringerne for kandidaterne, men undersøgelsen viser også, at en overordnet diskussion af Matematiks særstatus i DFP er påkrævet.

Undersøgelsens fund kalder derfor på en fokuseret analyse af Matematik, som kan belyse, om de citerede udsagn er enkeltstående, eller om de er bredt gældende for faget.

6.2 Sparring og idéudveksling

Det andet aspekt, som indeholder udviklingspotentialer og tydelige problemstillinger, er tilrettelæggelsen og indholdet i FD-modulerne med særlig fokus på, hvordan modulerne giver kandidaterne det bedst mulige afsæt til at skrive DFP. Der er her særligt fokus på efterårets FD-moduler og ikke den 4. fagdidaktiske dag.

Undersøgelsen viser, at kandidaterne har meget forskellig opfattelse af FD's evne til at klæde dem bedst muligt på til DFP. Der er store forskelle mellem, hvordan de forskellige undervisere ved disse kurser introducerer og arbejder med optakten til DFP.

Undersøgelsen viser, at særligt Dansk har fundet en form, som mange kandidater finder meget brugbar til DFP. Andre fag er udfordret i at finde en form, som giver kandidaterne bedst muligt afsæt til DFP. Denne problemstilling kalder på, at kursusansvarlige og undervisere ved FD-modulerne får mulighed for videndeling. Samtidig efterlyser kursusledere og tilsynsførende et indblik i, hvordan der arbejdes med DFP i disse moduler.

6.3 Tid

DFP indtager en relevant lille del af den samlede tidsramme for pædagogikumuddannelsen. Studieordningen afslører, at der er tale om 10-15 arbejdstimer. Undersøgelsen viser, at denne ramme overskrides af et meget stort antal af kandidater. Dette bekræfter kandidaterne, men i lige så høj udstrækning aktørerne

omkring kandidaten. Denne tidsoverskridelse er en gennemgående problemstilling i flere af de punkter, som undersøgelsen indeholder. Vi spørger ikke direkte til kandidaternes opfattelse heraf, men ikke desto mindre fylder det meget hos kandidaterne og aktørerne omkring kandidaten.

Denne problemstilling var også stærkt udtalt ved den forrige evalueringsrapport: "Evaluerings af pilotprojektet: "Det fagdidaktiske projekt" for Matematik og Afsætning", hvorfor det kalder på særlig opmærksomhed.

Undersøgelsen viser, at der behov for, at alle aktører i pædagogikuddannelsen fortsætter med at italesætte Studieordningens krav om et maksimum af arbejdstimer i forbindelse med DFP, og man med fordel kan arbejde med yderligere transparens i forbindelse med DFP's muligheder, indhold, krav og ramme i alle kandidaternes møder med DFP på tværs af kurser og arbejdet på skolerne. Dette gælder særligt, når kandidaterne påbegynder arbejdet med DFP op til FD-modulerne og frem til fremlæggelsen ved 2. tilsyn – og for Matematiks tilfælde 3. tilsyn. Herved undgår mange kandidater en unødvendig oplevelse af stress i forbindelse med arbejdet med DFP.

7. Bilag

7.1 Interviewguide til vejledere, kursusledere og tilsynsførende

FORSKNINGSSPØRGSMÅL	INTERVIEWSPØRGSMÅL
a, Hvordan defineres det fagdidaktiske projekt fra SDU's side, og hvordan opfattes det af vejledere og kursusledere?	Fortæl om din viden om det fagdidaktiske projekt. Hvornår/hvordan har du fået information herom? Hvordan oplever du informationen? Følte du dig velinformeret om det fagdidaktiske projekt? Hvad tænker du overordnet om det fagdidaktiske projekts rammer og indhold? Hvad er målet med det fagdidaktiske projekt?
b, Hvordan organiseres det fagdidaktiske projekt af kursusledere/vejledere. Hvilken status har det hos kursusledere/vejledere i forhold til hele forløbet?	Fortæl om din organisering og rolle i det fagdidaktiske projekt. Hvordan fungerer tilkoblingen af projektet i sammenligning med den tidligere pæd-ordning? Tidsmæssigt og placeringsmæssigt Har du været i dialog med din kandidat om projektet? Hvad har I talt om, og hvordan forestiller du dig, at kandidaten har kunnet bruge det? Hvordan har du oplevet din egen rolle i projektet? Hvordan oplever du det fagdidaktiske projekt i sammenhæng med hele pædagogikum?
c, Hvordan fungerer det fagdidaktiske projekt for kursusledere/vejledere med særlig vægt på samarbejdet med kandidaten og kandidatens egen arbejde hermed?	Fortæl om dine foreløbige erfaringer med undersøgelsesprojektet. Hvordan oplever du din egen rolle i det fagdidaktiske projekt? Hvordan oplever du, at din kandidat har modtaget det fagdidaktiske projekt? Hvordan oplever du dialogen mellem dig og kandidaten? Hvordan oplever du, at din kandidat har arbejdet med det fagdidaktiske projekt?
c2, (vejledere der er med på FD dag 4) Hvilket udbytte får kandidaten og vejlederne af denne dag?	Fortæl om dine oplevelser af FD dag 4? Hvad fik du personligt ud af dagen? Hvordan oplevede du samarbejdet mellem dig og kandidaten i dag og op til i dag?

d, Hvilken værdi har det fagdidaktiske projekt for kandidaten i forhold til at samspillet mellem teori og praksis? e, Hvilken værdi har det fagdidaktiske projekt for kandidatens i forhold til at samspillet mellem almen- og fagdidaktikken?	Fortæl om dine oplevelse af det fagdidaktiske projekts muligheder for at styrke sammenhængen mellem teori/praksis & almen- /fagdidaktikken Oplever du, at din kandidater er blevet bedre til at koble teori og praksis? - Hvordan? Oplever du, at din kandidater er blevet bedre til at koble almen- og fagdidaktik? - Hvordan? Er der elementer i projektet, der særligt styrker kandidatens indsigt i disse koblinger? -Hvilke?
f, Hvordan opleves det fagdidaktiske projekts værditilførsel til det samlede forløb?	Fortæl hvad du synes din kandidat har fået ud af at arbejde med undersøgelsesprojektet som en del af sit pædagogikum? Hvordan oplever du det fagdidaktiske projekt i sammenhæng med den afsluttende opgave i pædagogikum? Synes du kandidaten bliver klædt bedre på til sit arbejdsliv end de kandidater der ikke har undersøgelsesprojektet?

7.2 Interviewguide til kandidaterne

FORSKNINGSPØRGSMAÅL	INTERVIEWSPØRGSMAÅL
a, Hvordan defineres det fagdidaktiske projekt fra SDU's side, og hvordan opfattes det af kandidaten?	Fortæl om din viden om det fagdidaktiske projekt. Hvornår/hvordan har du fået information herom? Hvordan oplever du informationen? Følte du dig velinformeret om det fagdidaktiske projekt? Hvad tænker du overordnet om det fagdidaktiske projekts rammer og indhold?
b, Hvordan organiseres det fagdidaktiske projekt af kandidaten. Hvilken status har det hos kandidaten?	Fortæl om din organisering og rolle i det fagdidaktiske projekt. Tidsmæssigt og placeringsmæssigt Har du været i dialog med din vejleder/kursusleder om projektet? Hvad har I talt om? Hvordan har du oplevet din egen rolle i projektet? Hvordan oplever du det fagdidaktiske projekt i sammenhæng med den afsluttende opgave i pædagogikum? Vægtter du det fagdidaktiske projekt højt?
c, Hvordan fungerer det fagdidaktiske projekt for kandidaten med særlig vægt på samarbejdet med vejleder og eget arbejde hermed?	Fortæl om dine foreløbige erfaringer med undersøgelsesprojektet. Hvordan oplever du din egen rolle i det fagdidaktiske projekt? Hvordan vil du arbejde med det fagdidaktiske projekt?
c2, (vejledere der er med på FD dag 4) Hvilket udbytte får kandidaten og vejlederne af denne dag?	Fortæl om dine oplevelser af FD dag 4? Hvordan oplevede du samarbejdet mellem dig og din vejleder i dag og op til i dag?
d, Hvilken værdi har det fagdidaktiske projekt for kandidaten i forhold til samspillet mellem teori og praksis? e, Hvilken værdi har det fagdidaktiske projekt for kandidatens i forhold til	Fortæl om dine oplevelse af det fagdidaktiske projekts muligheder for at styrke sammenhængen mellem teori/praksis & almen-/fagdidaktikken Oplever du, at du er blevet bedre til at koble teori og praksis? - Hvordan? Oplever du, at du er blevet bedre til at koble almen- og fagdidaktik? - Hvordan?

samspillet mellem almen- og fagdidaktikken?	Er der elementer i projektet, der særligt styrker din indsigt i disse koblinger? -Hvilke?
f, Hvordan opleves det fagdidaktiske projekts værditilførsel til det samlede forløb?	Fortæl hvad du synes du har fået ud af at arbejde med undersøgelsesprojektet som en del af sit pædagogikum? Synes du, at du bliver klædt bedre på til dit arbejdsliv?

7.3 Spørgsmål til spørgeskemaundersøgelse

INDLEDNING

For at forbedre og udvikle arbejdet med det fagdidaktiske projekt, har vi brug for jeres tilbagemelding på nedenstående spørgsmål. I skal angive jeres svar på en skala fra 1-5, hvor 1 er dårligst og 5 er bedst. Mange tak for jeres hjælp!

1. I hvilket fag har du skrevet fagdidaktisk projekt?
2. Hvilken skoleform (STX, HF, HHX, HTX, EUX) underviser du på? (flere svar).
3. Hvordan vurderer du beskrivelsen af formålet med og rammerne for det fagdidaktiske projekt?
4. Hvordan vurderer du introduktionen af projektet ved det første fagdidaktiske kursus?
5. Hvordan vurderer du arbejdet med projektet på LPG i januar?
6. I hvilken grad har du drøftet projektet med din vejleder?
7. I hvilken grad har du inddraget projektet i teopæd-prøven?
8. I hvilken udstrækning er projektet blevet berørt ved dine besøg?
9. I hvilken grad har projektet spillet en rolle i dit forløb i praktisk pædagogikum?
10. I hvilken grad vurderer du, at du vil kunne bruge (erfaringerne fra) projektet i din undervisningspraksis?
11. Hvis du vurderer det positivt: Er det i forhold til udførelse, planlægning eller udvikling af undervisning – eller andet?
12. Hvordan vurderer du samlet set betydningen af det fagdidaktiske projekt for dit pædagogikumforløb?
13. I hvilken grad har det fagdidaktiske projekt været medvirkende til at øge dit kendskab til fagdidaktikken?
14. I hvilken grad har det fagdidaktiske projekt været medvirkende til at øge dit kendskab til almindidaktikken?
15. I hvilken grad har det fagdidaktiske projekt været medvirkende til at koble fag- og almindidaktik?
16. I hvilken grad har det fagdidaktiske projekt været medvirkende til at koble teori og praksis?
17. I nogle af de mindre fag deltog FD-underviseren ikke på den fjerde fagdidaktisk dag, men kunne kontaktes virtuelt på aftalte tidspunkter i løbet af dagen. Ligeledes var der i flere fag mulighed for at kontakte en forsker i løbet af dagen. Skriv nogle få ord om dit udbytte heraf, hvis du benyttede dig af en eller begge disse muligheder (husk at skrive dit fag på og hvem du eventuelt talte med).
18. Hvis du har øvrige kommentarer til forløbet, vil vi meget gerne høre det her